

RENAA RESTAURANTER

Skattedirektoratet
Rettsavdelingen
Seksjon for rettsutvikling
skattedirektoratet@skatteetaten.no

Stavanger 1.mai 2018

Høringsinnspill til **deres referanse 2018/72715**
- Arbeidsgivers plikter når ansatte mottar tips

Renaa Restauranter AS driver tre spisesteder pluss catering og selskap i Stavanger. Vårt fokus er på mat og servering av høy kvalitet, gode lokale råvarer og opplæring av nye medarbeidere. Det nevnes at et av våre spisesteder har en stjerne i Guide Michelin.

La oss først presisere at vi er svært positive til at svart arbeid begrenses mest mulig, og at vi er opptatt av at spisesteder som driver urent ikke skal ha forretningsmessige fordeler fremfor alle som driver skikkelig. Vi frykter imidlertid at det fremlagte forslaget kan ha motsatt virkning, ved at det undergraver lønnsomheten og overlevelsessevnen til restauranter som pliktskyldig følger alle regler.

Videre skulle vi ønske at lønnsbetingelsene for ansatte i restaurantbransjen var bedre, men betalingsviljen til norske kunder er dessverre ikke høyere. Bransjelønnsomheten for matservering er svært lav og gir ikke rom for høyere lønninger.

Vi finner det påkrevet å kommentere høringsutkastet og vil påpeke en rekke forhold som må tas i betraktning når endringer i regelverket vurderes.

Først må vi beklage at muligheten for å avgi høringsinnspill har vært begrenset. Ikke er vi som arbeidsgivere/selskap invitert til å gi innspill, og linken som oppgis på Skatteetatens nettsider er en 404 – dvs den fører ikke til høringsnotatet (<http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/horinger/horing---arbeidsgiverens-plikter-nar-ansatte-mottartips>)

Våre kommentarer til selve saken følger på de neste sidene. Det bemerkes at våre kommentarer er reflekterende og i noen grad støtter ulike syn.

RENAA RESTAURANTER

Konsekvenser for arbeidsgivere

Det står i høringsnotatet at «arbeidsgiveren kan etter vår oppfatning ikke bare bestemme hvordan tips skal fordeles i bedriften, men også om deler av innkomet tips inngå som del av virksomhetsinntekten.»

Vi er kjent med Høyesterettsdom Rt. 2008-856 som sier at Theatercafeen hadde rettslig adgang til å pålegge deling av tipsene mellom alle arbeidstakerne ved restauranten. Vi er derimot ikke kjent med noen dom e.a som tilsier at arbeidsgiver kan beslutte at deler av innkomet tips kan inngå som del av virksomhetsinntekten.

Arbeidsgivers mulighet til å beholde tips som virksomhetsinntekt

Dette er et rettslig uavklart og ikke-regulert punkt. Høringsnotatet hevder det er arbeidsgivers rett å beholde tips dersom arbeidsgiver ønsker det. Det reiser flere spørsmål: Tips er av folk flest ansett som en gave til de(n) ansatte, ikke en inntekt til restauranten. En gjest vil med rimelighet kunne protestere dersom arbeidsgiver beholder tipsen. Arbeidstakere og deres organisasjoner vil også kunne protestere mot en slik 'inndragelse'. Vi er kjent med at dette forekommer, men ikke i det vi vil kalle renhårige restauranter.

Men dersom arbeidsgiver blir pålagt å betale 14,1 % arbeidsgiveravgift av penger som arbeidsgiver ikke tar til inntekt, er det en alvorlig undergraving av restauranters lønnsomhet. Det er derfor nødvendig med en avklaring, og bare to løsninger anses som bærekraftige:

- a) Arbeidsgiver gis eksplisitt adgang til å beholde tilsvarende 14,1 % av all mottatt tips til betaling av arbeidsgiveravgift, eller
- b) Tips unntas fra arbeidsgiveravgift.

Vi anbefaler løsning b, både fordi tips fra givers side er ment som en gave direkte til arbeidstakere, fordi en inndragning vil skape store konflikter mellom arbeidsgiver og arbeidstaker/organisasjoner, fordi lønnsnivået i restauranter er lavt allerede, og fordi tipspengene i realiteten ikke er en inntekt/omsetning for restaurantene.

Minstelønn (allmenngjøring av tariffavtale)

Dersom tips skal inngå i den innberettede lønnen, må tips også medregnes når man ser på minstelønnen (innført fra 1.1.18) for restaurantansatte. Det må bety at tariffestet timelønn uten tips vil kunne senkes slik at timelønn inkludert tips tilsvarer minstelønnen. Dette må avklares i saken.

RENAA RESTAURANTER

Kontant versus kort

Innrapportering av tips som kommer inn via kort/betalingsterminal/VIPPS etc er relativt uproblematisk og må håndteres regnskapsmessig uansett. Innrapportering av kontanter er langt vanskeligere. Som arbeidsgiver er vi ute av stand til å se hvordan vi skal kunne kontrollere at all tips blir innmeldt av ansatte. Vi verken kan eller vil gå gjennom lommene deres etter arbeidstid. Vi frykter at en endring som medfører skatt på all tips vil føre til at arbeidstakere kan oppfordre kunder til å gi tips kontant og så unnlate å melde dem inn til arbeidsgiver. Det vil også bety at denne tipsen ikke vil bli delt mellom alle arbeidstakerne som er på jobb, men beholdt av den enkelte.

Vi frykter også at useriøse spisesteder vil fortelle gjester at 'terminalen er i ustand' e.l for å få betaling i kontant isteden, for å komme rundt rapporteringen. Det vil igjen medføre at mer av inntektene kan unndras skatt og mva, altså det stikk motsatte av det man ønsker å oppnå. Dette er i dag en kjent problemstilling i taxi-næringen.

Det skal også bemerkes at også frisører, værelsesrenholdere på hotell, dørvakter, bartendere, guider, turbussjåfører mfl mottar tips, som regel i kontanter. Det virker urimelig at man nå skal innføre et system som pålegger bare restauranter og hoteller å innberette og betale arbeidsgiveravgift på tips mens mange andre bransjer slipper unna dette pålegget.

Lønn og betalingsevne

Restaurantbransjen har lav inntjening, våre ansatte er lavtlønnet og bransjen sliter med rekrutteringen. Dette forslaget gjør vondt verre.

Dersom ansatte nå får et betydelig netto inntektsbortfall vil de kreve høyere lønn. Det blir en stor ekstra kost for restaurantene. Hvis vi i tillegg må betale arbeidsavgift på tipsen vil kostnadene øke ytterligere.

Driftsmarginen for restaurantbransjen var ifølge SSB på 4,5% i 2015, barer og hurtigmatservering inkludert. For restauranter som driver hovedsakelig matservering av god kvalitet er driftsmarginen betydelig lavere. Det er simpelthen ikke penger nok til å betale høyere lønninger eller 'sponse' arbeidsgiveravgift på tips.

Vi er svært bekymret for restaurantbransjens overlevelsessevne hvis dette blir gjennomført. I det minste må arbeidsgiveravgiften på tips bortfalle.

Det å pålegge en bedrift en utgift uten tilsvarende inntekt strider også mot alminnelig rettsoppfatning.

RENAA RESTAURANTER

Generelt om rapportering og pålegg

Restaurantbransjen, som i all hovedsak er små bedrifter med få ansatte, er pålagt de samme krav til HMS og alt annet som f.eks oljebransjen. Vi har Arbeidstilsynet, Mattilsynet, regnskapsloven og alle mulige andre regler, lover og pålegg å forholde oss til. Alt dette for en bransje som allerede sliter alvorlig med lønnsomheten, og som ikke på noen måte har råd til å holde seg med administrativt personale (langt mindre egne faglige ansatte innen HR, IT, regnskap etc etc).

På generell basis må vi få påpeke at det er usedvanlig krevende og komplisert å drive et restaurantselskap i Norge. De fleste driverne er på full jobb 'på gulvet' fra tidlig ettermiddag til langt på natt, og de administrative oppgavene må utføres på det som for folk flest ville være fritiden. Vi ønsker oss færre, ikke flere pålegg og rapporter å forholde oss til.

Konsekvenser for arbeidstakere

Redusert inntekt

I første omgang er det åpenbart at en hel del ansatte i servering vil tape nettoinntekt hvis reglene endres. I tillegg vil ansatte i andre fag (kokker, oppvask etc) som hittil ikke har vært skjønnsmessig beskattet gå ned i nettoinntekt. Dette vil svi for allerede lavtlønnede arbeidstakere. De har ubekvem arbeidstid, mange har støyende og fysisk tungt arbeid, og rekrutteringen til bransjen er allerede dårlig. Selv om vi selvsagt er enig i det overordnede prinsippet om beskatning, er vi dypt bekymret for levekårene til de ansatte i bransjen.

Det som er verre, er at tips med dette kan bli helt unndradd fra mange arbeidstakere. Høringsnotatet angir at «i den grad arbeidsgiveren lar tipspengene helt eller delvis inngå i som en del av virksomhetsinntekten, skal dette ikke medregnes i det som arbeidsgiveren skal lønnsrapportere, foreta forskuddstrekk i og beregne arbeidsgiveravgift av.»

Dersom en allerede økonomisk presset bransje skal pålegges å betale arbeidsgiveravgift på tips, må man regne med at mange restauranter vil beslutte å ta tipsen til inntekt i stedet for å utbetale tips til arbeidstakerne. Da betyr det ikke bare høyere skatt, men at all tips bortfaller for arbeidstakerne. Det er et inntektsbortfall som de færreste kan leve med.

Overgang til enkeltmannsforetak

Dersom det blir enda dyrere og mer komplisert å ha ansatte i restaurantbransjen, kan flere restauranter beslutte å gå over til å leie inn ENK istedenfor å ansette medarbeidere.

RENAA RESTAURANTER

Innberetning ved arbeidstakere og ulike faggrupper

I dag er det arbeidstakers plikt å innberette tips. Vi forutsetter at arbeidstakere gjør dette. Samtidig finnes en egen bestemmelse om skjønnsmessig fastsettelse av drikkepenger til «serveringspersonale, drosjesjåfører m.v.». Tips fastsettes til 3 prosent av innberettet lønn når dette ikke er tatt med i selvangivelsen eller er oppgitt med et mindre beløp.

Et av våre tre spisesteder mottar i dag ikke tips. De to andre får inn anslagsvis ca 5% tips på omsetningen. Disse pengene fordeles i like store porsjoner til samtlige ansatte som er på jobb angjeldende kveld, ledelsen unntatt. Dvs både serveringspersonale, kokker, oppvaskansatte mfl deler tipsen likt. Det er en åpenbar skjevhet i systemet dersom serveringspersonalet – som i realiteten mottar ca halvparten av tipsen hos oss – må skatte av ekstra 3% på innberettet lønn, mens øvrige ansatte ikke blir skjønnsmessig beskattet.

Vi vet ikke i hvilken grad de ulike ansatte og faggrupper innberetter de tips de mottar, men i den grad bare serveringspersonale blir beskattet, taler det til fordel for å innføre et mer rettferdig system.

Tips i andre bransjer

Det skal også bemerkes at også frisører, værelsesrenholdere på hotell, dørvakter, bartenderere, guider, turbussjåfører mfl mottar tips, som regel i kontanter. Det virker urimelig at man nå vil innføre et system som bare beskatter ansatte i restauranter og hoteller for tips – mens ansatte i mange andre bransjer, hvor tipsen gis kontant, slipper unna beskatning.

Lønnsnivå og rekruttering

Forslaget betyr at mange ansatte nå vil få et betydelig netto inntektsbortfall. Det gjelder både servitører og også ansatte i andre fag som hittil ikke har hatt skjønnsmessig prosentbeskatning. De er i utgangspunktet lavtlønnet, og dette vil smerte hardt.

Den sannsynlige konsekvensen er at ansatte vil kreve høyere lønn. De færreste spiserestauranter har betalingsevne til høyere lønninger. Resultatet vil være mange flere konkurser, færre ansatte per restaurant, dårligere service og økt arbeidsledighet i bransjen.

Det eneste alternativet vi kan se, er å øke prisene og skrive på menyene at 'Vi mottar ikke tips'. Det er dessverre vår klare oppfatning at dette ikke vil bli godt mottatt av kundene. De ønsker ikke høyere priser, og de ønsker selv å bestemme om de vil belønne god service.

RENAA RESTAURANTER

Konsekvenser for samfunnet

Fagutdanning

Stadig flere får øynene opp for hvor viktig det er at mange tar fagutdanning. Kortere utdanningsløp, færre som avslutter utdanningen før den er fullført, lavere studiegjeld, høyere trivsel, bedre rekruttering til bransjer som ikke kan digitaliseres – alt dette er store bidrag til gode liv og et bærekraftig samfunn.

I dag bruker mange restauranter store ressurser på å utdanne læring. Det er krevende både for eiere, administrasjon og allerede faglærte ansatte. Enhver endring som reduserer nettolønnen i bransjen vil senke interessen for å ta fagutdanning som kokk og servitør. Og enhver endring som reduserer inntjeningen, vil redusere antall ansatte, øke arbeidsbyrden på de gjenværende, og senke interessen for å ta inn lærlinger og gjøre dem dyktige.

Den foreslåtte endringen vil derfor kunne skade fagutdanningen innen kokk- og serveringsfag og gi langsiktige konsekvenser. F.eks ønsker man flere faglærte kokker på sykehjem mm, kokker som faktisk kan lage mat, ikke bare varme opp halvfabrikata og ferdigmat. Disse må først gå gjennom fagopplæring i gode restauranter. Hvis færre søker fagopplæring pga lavere nettolønn i bransjen, og færre restauranter har ressurser til å påta seg oppgaven med å gi opplæringen, vil det gå ut over hele samfunnet.

Matkvalitet, miljø og bærekraft

Norge har et uttalt ønske om å satse på matkvalitet, kortreist mat, økologisk mat og håndlagede, sesongbaserte retter. Det er en kjent sak at mange av de mest lønnsomme spisestedene og –kjedene serverer mat basert på halvfabrikata som er produsert langt borte. Gode restauranter som lager mat på stedet av høykvalitets lokale råvarer har lav lønnsomhet. Norske kunder har ennå ikke lært at man må betale mer for å få slik mat (det er for lite prisdifferensiering innen restaurantbransjen, fordi betalingsviljen for topp mat og service landet rundt i liten grad gjenspeiler ressursinnsatsen i produksjonen).

Ethvert forslag som reduserer nettolønnsnivået, øker internkonfliktnivået, øker arbeidsbyrden og/eller reduserer en allerede hardt presset lønnsomhet i kvalitetsdelen av restaurantbransjen vil føre til at det blir færre gode restauranter. Dette strider mot vårt nasjonale ønske om å være et attraktivt reisemål og om å fremstå som et land som er stolt av våre mattradisjoner og leverer kvalitet.

Arbeidsgiveravgift på tips – som i realiteten er en sak mellom gjest, arbeidstaker og skattemyndigheter, og ikke vedrører arbeidsgiver overhodet – undergraver denne satsingen.

RENAA RESTAURANTER

Avsluttende kommentarer

Vi synes tips er en uting, og skulle ønske restaurantgjester heller ville betale høyere priser for kvalitetsmat og –service og la bransjen selv øke lønningene. De fleste andre bransjer har regler som forbyr ansatte får og beholder gaver av kunder. Tips skaper støy og konflikt blant ansatte, mange gjester finner det ubekvemt å vurdere om og hvor mye de bør tipse, og penger blir utvilsomt unndradd fra beskatning. Dessuten bør all inntekt telle mht pensjon, arbeidsledighetstrygd, sykepenger og andre stønader. Slik er det dessverre ikke i dag.

Men vi ser ikke at det foreslåtte tiltaket løser noen av disse problemene. Tvert imot kan det medføre mer kontant betaling, mer svart arbeid og skatt/mva-unndragelse, mindre fagopplæring, mindre kvalifisert personell, flere konkurser og økt arbeidsledighet.

Vi ville heller ønske en lovendring som forbød tips i alle bransjer i hele landet. Det ville være langt mer bærekraftig og bekvemt både for arbeidstakere, arbeidsgivere og gjester.

for Renaa Restauranter AS

(sign)

Ingebjørg Storeide Folgerø
Styremedlem

Skrivet er sendt elektronisk og er derfor uten fysisk signatur.